

**INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY**

Strategia rozwoju rolnictwa a instytucje selekcji oraz integracji

Andrzej Kowalski
Włodzimierz Rembisz

Licheń Stary, 19-21.06.2017 r.

Agenda

- *zamiast wstępu*
- *istota instytucji selekcji i integracji**
- *przesłanki instytucji selekcji i integracji*
- *mechanizmy instytucji selekcji i integracji*
- *założenia instytucji selekcji i integracji*
- *instytucje selekcji i integracji a kwestie ekonomiki rolnictwa*
- *instytucje selekcji i integracji a rozwiązania kwestii ekonomiki rolnictwa*
- *strategie a instytucje selekcji i integracji – wzajemne relacje*

* *Te pojęcia do ekonomiki rolnictwa wprowadził K.Hagedron HU of Berlin*

Zamiast wstępu

- *Maksyma obowiązującej dziś filozofii światowych elit brzmi:*
- **Coś trzeba robić. Nieważne co cokolwiek.**

□ Świat cierpi na brak myśli. Potrzebny jest nowy rozmach w myśleniu.

Encykliki Caritas in veritate. Benedykta XVI i Populorum progressio Pawła VI

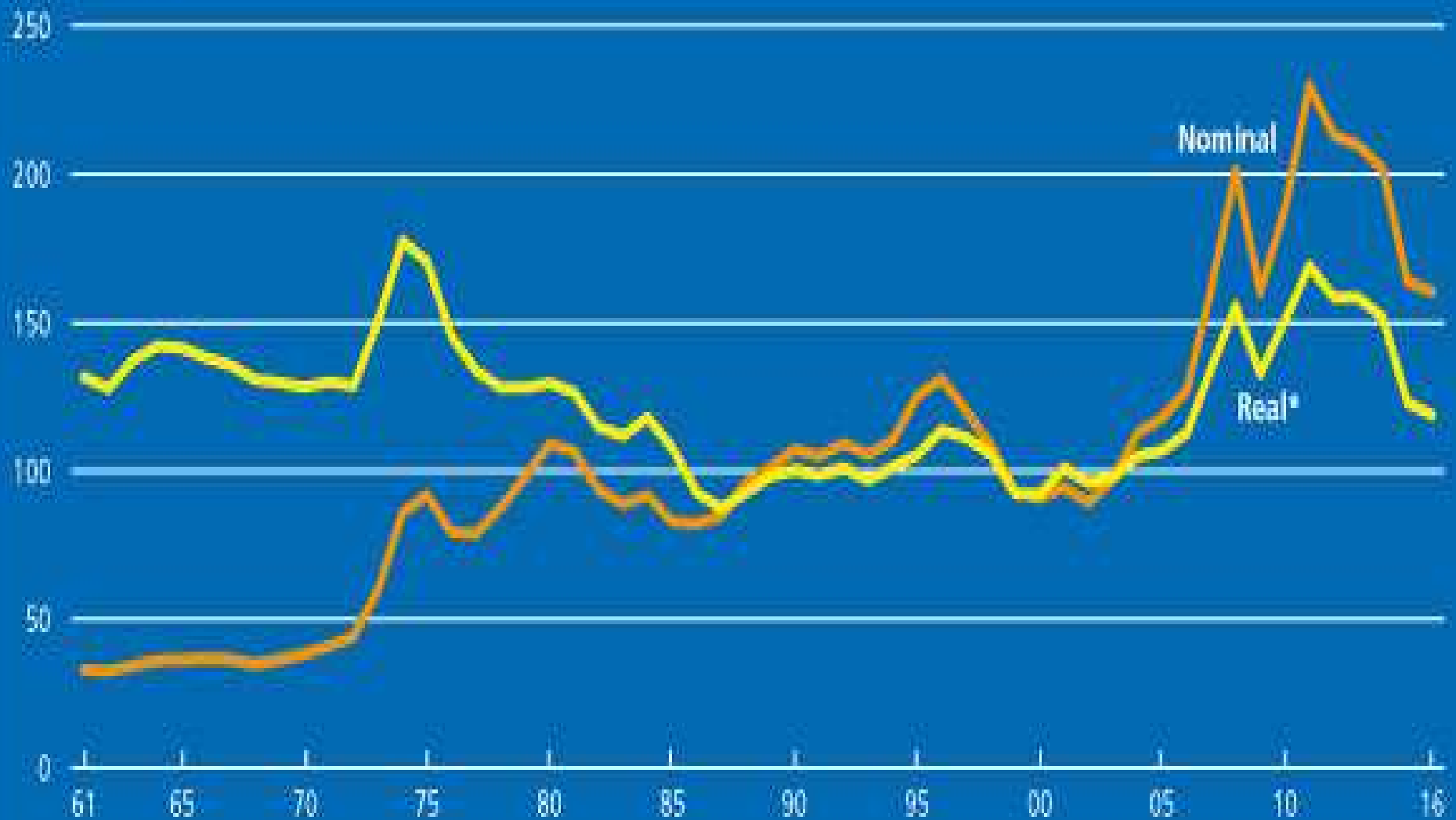
Zamiast wstępu

- ❑ Analiza przyczyn rozwoju i upadku wielkich cywilizacji upoważnia do postawienia tezy : **głównym źródłem ich klęski był brak rozpoznania oraz skutecznej realizacji nowych wyzwań rozwojowych.**
- ❑ Przechodząc na niższy poziom uogólnienia tj polityki i strategii rolnej powstają pytania jako przesłanka dla poniższej analizy instytucji selekcji i integracji:
 - *Czy priorytetowym kierunkiem strategii i polityki rolnej będzie wzmocnienie konkurencyjności produktów rolno-żywnościowych w handlu światowym?*
 - *Czy w kolejnych latach wyznacznikiem dla nowej polityki rolnej będą w jeszcze większym stopniu wartości związane z ochroną środowiska naturalnego i rozwojem obszarów wiejskich?*
 - *Jakie będą relacje celów ekonomicznych i socjalnych finansowanych w ramach WPR?*

FAO Food Price Index in nominal and real terms

2002-2004=100

* The real price index is the nominal price index deflated by the World Bank Manufactures Unit Value Index (MUJ)

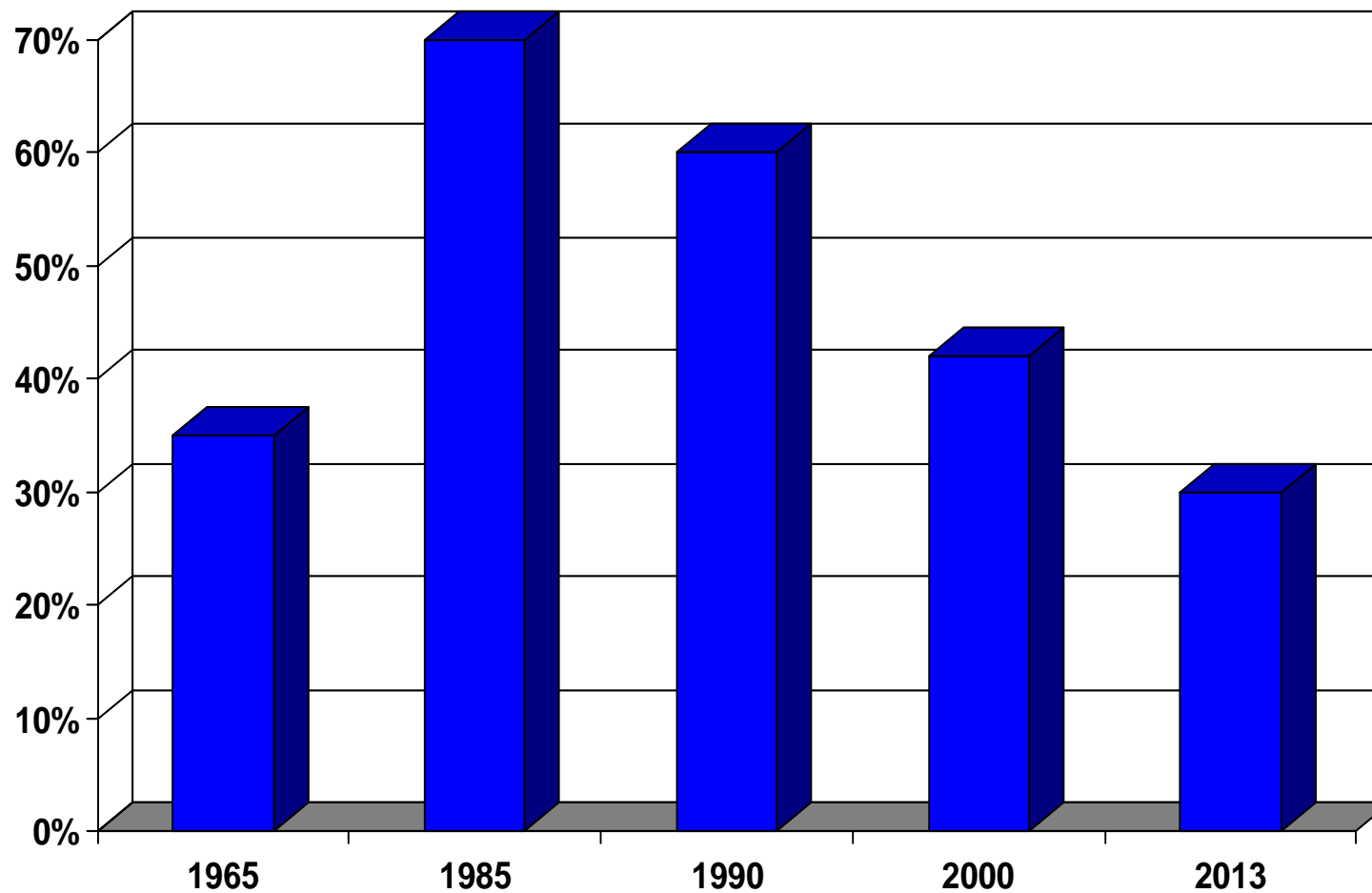
w perspektywie 10-15 lat rolnictwo europejskie według

„*A Vision for the Common Agricultural Policy*” oparte będzie na następujących podstawach:

- rolnictwo ma funkcjonować na wolnym rynku europejskim na podobnych zasadach, jak inne działy gospodarki i być poddane tym samym zasadom konkurencji;
- polityka rolna UE musi mieć jasno sprecyzowane cele i koncentrować się głównie na sprawach ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich;
- cła powinny zostać obniżone do poziomu istniejącego w innych działach gospodarki (obecnie jest to średnio 4%);
- wyeliminowane powinny być: wsparcie cen, subsydiów eksportowych i wszelkich innych subsydiów do produkcji czy konsumpcji.

Zmiany udziału wydatków na WPR w budżecie UE

Istota instytucji selekcji i integracji

- *Instytucje selekcji :*
 - *mechanizm rynkowy konkurencja i równowaga*
 - *wybór producenta maksymalizujący jego funkcję celu*
 - *mikroekonomiczne teoretyczne podstawy*
- *Instytucje integracji:*
 - *mechanizmy polityki integrujące cele mikroekonomiczne z ogólnymi*
 - *zrównoważony środowiskowo i społecznie rozwój*
 - *wielofunkcyjność wsi i rolnictwa dostarczycieli także dóbr publicznych*

Przesłanki instytucji selekcji i integracji

- Institucje selekcji – traktowane jest to jako „**stare**” podejście w systemie rozumowania i teorii, ma przede wszystkim ujęcie pozytywne i często matematyczne, sięga do założeń ekonomii głównego nurtu, aspekt prakseologiczny, dominuje przesłanka mikroekonomiczna
- Institucje integracji - traktowane jako „**nowe**” podejście w systemie myślenia i teorii, podejście holistyczne i opisowe, ujęcie normatywne, sięga do innych dziedzin, bardziej interdyscyplinarne, przesłanki makroekonomiczne

Mechanizmy instytucji selekcji i integracji

- *Instytucje selekcji :*
 - *selekcja według efektywności produkcji*
 - *dostosowywanie subiektywnych kosztów do cen rynkowych (a nie odwrotnie)*
 - *endo- i egzogeniczne źródła wzrostu i rozwoju*
 - *obiektywizm i pragmatyzm*
- *Instytucje integracji:*
 - *integracja wokół celów ogólnych i zależność od polityki*
 - *egzogeniczne źródła wzrostu i rozwoju*
 - *internalizacja kosztów zewnętrznych - kwestia cen*
 - *idealizm i subiektywizm*

Założenia instytucji selekcji i integracji

- *Instytucje selekcji :*
 - *założenie o sprawności regulacyjnej mechanizmu rynkowego i zawodności rządu*
 - *założenia o równowadze ogólnej i optimum Pareto*
 - *definicja producenta w aspekcie funkcji produkcji i relacji czynnikowych*
- *Instytucje integracji :*
 - *założenie o zawodności i niesprawności rynku a sprawności rządu jako mechanizmu regulacyjnego*
 - *definicja producenta jako podmiotu złożonego i „wielokryterialnego”*
 - *inne „szersze” rozumienie czynników produkcji*

Instytucje selekcji i integracji a istotne kwestie ekonomiki rolnictwa

- Instytucje selekcji – „stare” *podjęcie do kwestii*
 - teoria indukowanego rozwoju rolnictwa i zmian dostosowawczych w rolnictwie
 - produktywność i wynagrodzenia czynników produkcji *porównywalne* z innymi działami gospodarki
 - *stad: zmiany strukturalne, kwestia agrarna, dysparytet dochodowy*
- Instytucje integracji - „nowe” *podjęcie*
 - *zrównoważony wielofunkcyjny rozwój rolnictwa producenta nie tylko żywności ale i dóbr użytkowych niematerialnych publicznych*
 - *wielofunkcyjny rozwój wsi jako substancji społecznej, kulturowej i środowiska przyrodnicze*
 - *stad; polityka co do celów i realizacji, finansowania przez podatników*

Instytucje selekcji i integracji a rozwiązania kwestii ekonomiki rolnictwa

- Instytucje selekcji – „stare” podejście do rozwiązania powyższych kwestii
 - *rynkowa selekcja efektywnościowa;*
 - *zmiany strukturalne, koncentracja i specjalizacja*
 - *polityka wsparcia dla najefektywniejszych,*
 - *ochronna socjalna dla naj słabszych*
- Instytucje integracji - „nowe” podejście do rozwiązania w/w kwestii
 - *rynek nie zapewni rozwiązań w zakresie zrównoważenia i wielofunkcjonalności*
 - *celowa polityka rolna integrująca cele mikro i makroekonomiczne*
 - *kwestie finansowania zewnętrznego, ugody społecznej*

Zależność strategii oraz instytucje selekcji i integracji

- Wybór instytucji selekcji czy integracji : **musi wpływać na strategię rozwoju rolnictwa i całego sektora,**
- **w sensie wyboru celów rozwojowych**
- **w sensie sposobu realizacji strategii – osiągnięcia tych celów**
- Przyjęta strategia rozwoju – **wpływa na wybór pomiędzy instytucjami selekcji czy integracji:**
- **Określone cele rozwojowe – determinują podejście:**
- **np. zwiększenie konkurencyjności to instytucja selekcji,**
- **np. zrównoważenie społeczno-środowiskowe rolnictwa to instytucja integracji**

Strategia a instytucje selekcji i integracji

- **Strategia rozwoju I**
 - *dostosowanie rozwoju rolnictwa do gospodarki*
 - *zmniejszanie dysparytetu wynagrodzeń czynników*
 - *konkurencyjność międzynarodowa sektora*
 - *ceny dostępne dla konsumentów i opłacalne dla producentów*
- **Strategia rozwoju II**
 - *rolnictwo społecznie-środowiskowo zrównoważone*
 - *rolnictwo ekologiczne zdrowa żywność*
 - *wielofunkcyjność usługi i dobra publiczne rolnictwa*
 - *akceptacja cen przez konsumentów uwzględniających pozaprodukcyjne funkcje rolnictwa*

instytucje selekcji i integracji a strategia

- instytucja selekcji – **strategia I:**
 - efektywność produkcji – główne źródło rozwoju
 - zmiany technik produkcji i zmiany strukturalne
 - inwestycje, innowacje, absorpcja postępu
 - polityka uzupełnia mechanizm regulacyjny rynku
- instytucja integracji – **strategia II:**
 - aktywizacja poprzez cele pozaprodukcyjne, lokalne środowiskowe i społeczne
 - wielofunkcyjny rozwój większości producentów
 - inwestycje środowisko-produkcyjne, wpływ polityki na relacje czynnikowe u producentów
 - rynek uzupełniającym mechanizmem do polityki

instytucje selekcji i integracji a strategia

- instytucja selekcji – **strategia I:**
 - *mniej nacisk na wybory polityczne, mniej etatyzm*
 - *ekonomiczna wycena efektów polityki np. parytet dochodów, nadwyżka eksportowa, dostępność żywności*
 - *aktywacja endo i egzogennych źródeł finansowania wzrostu i rozwoju*
- instytucja integracji – **strategia II:**
 - *waga etatyzmu i wyborów polityki i oceny jej efektów*
 - *wycena efektów środowiskowych i społecznych*
 - *aktywacja egzogennego finansowania polityki i rozwoju*
 - *kwestie podziału, partycypacji i zgody społecznej*

Podsumowanie- dyskusja

- **Instytucje selekcji;**
 - **konkurencja i rynek** — główne źródło wzrostu i zmian polityka jedynie katalizatorem
 - **równoczesność zmian w rolnictwie do zmian w całej gospodarce** — porównywalny poziom produktywności i wynagrodzeń czynników wytwórczych
 - **brak szczególnych odmienności rolnictwa w sensie ekonomicznej podstawy** — wyjątek: koszty alokacji czynników produkcji (*mobility costs*) wyższe w rolnictwie stąd niższe utracone korzyści (*opportunity costs*) – opóźnienia strukturalne i mniejsze wynagrodzenia czynników, (np. dysparytet dochodowy) rodzinny charakter jednostek produkcyjnych
 - **kwestia zawodności i niesprawności rynku** - kto ma racje rynek czy polityka, ile państwa ile rynku specyfika rolnictwa istotna

Podsumowanie - dyskusja

- **Instytucje integracji;**
 - **dobrze sformułowane cele** — postulatywny , normatywny charakter na gruncie aksjologicznym, trudne do dyskutowania bo słuszne
 - **słabo bądź wcale sformułowany mikroekonomiczny mechanizm realizacji tych celów** - idzie o wybór producenta maksymalizującego swoją funkcję celu , prywatnego i działającego niezależnie w gospodarce rynkowej, gospodarstwo rodzinne ma duże znaczenie w instytucji integracji
 - **wiara w skuteczność działań instrumentów polityki ekonomicznej i rolnej** — *z definicji niejako przyjmowanie założenia o zawodności rynku a brak odniesień do zawodności państwa*
 - **słabo określona kwestia kosztów i cen** — problemem jest określenie jak internalizacja kosztów wpłynie na ceny otrzymywane i płacone, jak na konsumentów jak na funkcje celu producentów

Konkluzja

- Problem - ***na ile oba podejścia przekładają się na:***
- funkcję celu producenta rolnego (także przetwórcy) – ***jak dotychczas***, w ekonomii funkcja ta niezależnie od ujęć szczegółowych wiązała się z ***różnicą między przychodami a kosztami zastosowania nakładów czynników produkcji.***
- Do tej prostej formuły funkcji celu ***musi być adresowana strategia rozwoju oraz przyjmowane podejście do jej realizacji na gruncie instytucji selekcji czy integracji***
- ***Bez przełożenia na mikroekonomiczne funkcje celu producenta i konsumenta najlepsza strategia i podejście niewiele znaczy***
- ***To samo odnosi się do oceny skuteczności polityki rolnej***

Konkluzja

- *To samo odnosi się do oceny skuteczności polityki rolnej w kontekście obu podejść*
- *Jak dotychczas krytyka :*
- *Wysokie koszty realizacji WPR*
- *Ograniczanie tempa zmian strukturalnych w kierunku poprawy efektywności*
- *Nieskuteczność w rozwiązywaniu problemów dochodowych*
- *Pogłębianie rozwarstwienia dochodowego rolników*
- *Nierozwiązane problemy środowiska naturalnego i społecznego oraz wielofunkcyjności rozwoju wsi i rolnictwa*
- *Czy zarysowane instytucje selekcji i integracji jako podejście do strategii i polityki adresuje te kwestie?*

Konkluzja

- *Przedstawiliśmy podejście do strategii rozwoju rolnictwa w alternatywnych podejściach*
- *Pokazane zostały najistotniejsze cechy różnicujące te podejścia te instytucje myślowe*
- *Odnoszą się one do także dwu najważniejszych (czy wręcz jedynych) kwestii ekonomii tj. alokacji oraz podziału*
- *Mają one bezpośrednie przełożenie na wybór polityki rolnej bo adresują najważniejsze jej problemy*
- *Porządkują też w sensie poznawczym system rozumowania w ekonomice rolnictwa*

Dziękujemy za uwagę

